

Nepřímá interpretace

Malé připomenutí

Interpretace je umění **vysvětlit** lidem přírodní nebo kulturní dědictví tak, aby si ho jako návštěvníci více **užili**, hlouběji mu **porozuměli**, **měli** k němu **ohleduplný přístup** (podíleli se na jeho ochraně).

Má v lidech **inspirovat** (provokovat) **touhu po poznávání** a **duchovně je pozvedat**.

(kompilace více definic)

Znaky kvalitní interpretace podle Sama Hama

- Má **silné klíčové sdělení** (hlubší smysl)
- Má **srozumitelnou strukturu** - Je představena snadno pochopitelným způsobem
- Má pro účastníka **osobní význam** (využívá univerzálních konceptů – láska, strach, smrt, odvaha, přátelství...)
- **Je příjemná** (přináší zážitek)

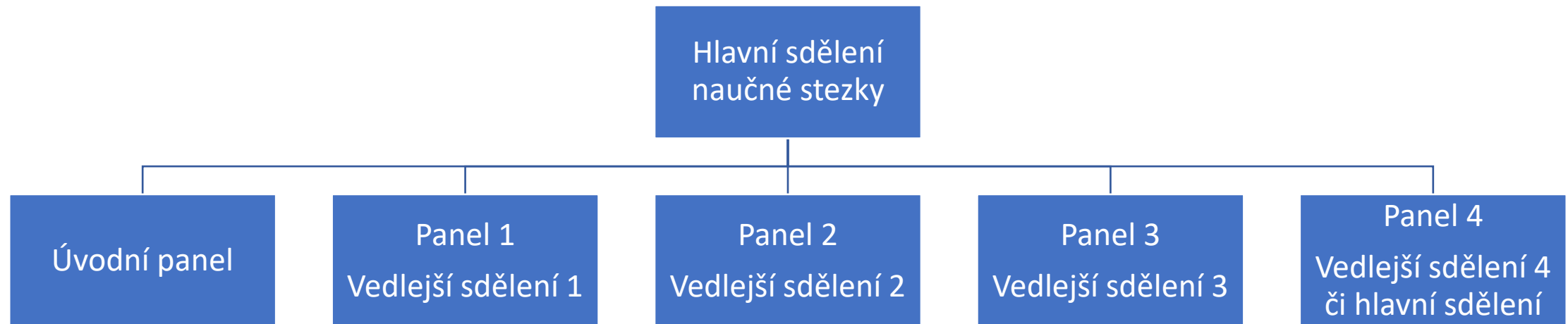
Přímá nebo nepřímá interpretace?

Nejprve si musíme ujasnit, jakými prostředky budeme hlavní sdělení předávat (výklad průvodce, letáček, expozice, QR, mobilní aplikace..... nebo interpretační panel)

Kde (kdy) je adekvátní použít interpretační panel?

Na počátku tvorby interpretačního panelu je sdělení! Ideálně také komunitní plánování.

Modelový příklad rozvržení panelů naučné stezky

Řekni, co chceš říct (*úvod*), řekni to (*panely pro jednotlivá místa*), řekni, cos řekl (*závěrečný panel*).

Naučná stezka ve velehradském háji

Velehradský Háj dává lidem více než osm set let své bohatství a chrání údolí před nepřízní počasí. Rozhodnutí cisterciáckých mnichů ponechat jej v blízkosti kláštera je nejen důvodem k vděčnosti za blízký kout přírody, ale také výzvou, abychom o les pečovali s myšlenkou na další generace.

Hlavní sdělení naučné stezky

Řekni, co chceš říct (úvod), řekni to (panely pro jednotlivá místa), řekni, cos řekl (závěrečný panel).

VIDĚT
ČLOVĚKA

Cílové skupiny a riziko interpretačního narcismu

- **Základním hříchem interpretace je předpoklad, že se lidé zajímají o předkládané téma jako vy a tomu odpovídá míra jejich vstupních znalostí.**
- **Lepší je východisko, že se jedná o nepoučené (nezáinteresované) návštěvníky, kteří si (přesto) zaslужují respekt: rozumí zase něčemu jinému...**
- **Co víte o lidech, kteří navštěvují prostor, kam chcete umístit naučný panel?**
 - Nesou si s sebou nějaké prekoncepty, popř. jaké vzhledem k tématu? (např. husité, církev, tady žila princezna...)
 - Jsou někde na cestě? (Mají už něco za sebou a před sebou?)
 - Je pravděpodobné, že budou mít s sebou malé děti?
- **Prozkoumejte své cílové skupiny a pište pro jejich úroveň zájmu.**

Univerzální panel ?

1500 - 1000 - 500

Ananas, herbářové, Florenz, ok. 1615

Handel ananasem na Bahamách, dřevoryt, ok. 1688

Ananasková loď na Bahamách, dřevoryt, ok. 1688

Odkrytí

W 1493 roku na karibské wyspie Gwadelupie Krzysztof Kolumb po raz pierwszy kosztuje smaku ananasa. Odkrywa wtedy nie tylko Amerykę, lecz także jej późniejszy szlagger eksportowy. W tamtych czasach ananas jest już w Ameryce Południowej owocem powszechnie uprawianym. Pochodzi z Mato Grosso – krainy geograficznie obejmującej części południowej Brazylii, Paragwaju i północnej Argentyny. W czasach Kolumba ten słodki owoc uprawiany jest już od ponad 1000 lat zarówno przez plemiona Ameryki Południowej jak i Ameryki Środkowej – stąd bogactwo jego gatunków. «W Brazylii roślinie tak gęsto, że karmi się nim świnię» odnotowuje z zazdrością kronikarz mając świadomość, że ananas jest w Europie rarytatem. I takim rarytatem, inaczej niż pomidor czy papryka, kukurydza czy ziemniak pozostanie jeszcze przez 350 lat. Dopiero 20 lat po śmierci Kolumba, w 1514 roku, udaje się dostarczyć transport ananasów do Hiszpanii – a dokładniej na hiszpański dwór Ferdynanda II Aragońskiego i Izabelli I Kastyljskiej.

Die Entdeckung

1493 kostet Christoph Kolumbus auf der karibischen Insel Guadeloupe das erste Mal eine Ananas. Er hat somit nicht nur Amerika entdeckt, sondern auch einen späteren Exportschlagler. Die Ananas ist in Südamerika bereits eine bekannte Kulturfrucht. Ursprünglich stammt sie aus dem Mato Grosso, einem Gebiet, das Teile Südbrasilien, Paraguays und Nordargentinien umfasst. Zu Zeiten Kolumbus wird die süße Frucht schon weit mehr als 1000 Jahre durch Volksgruppen Süd- und Mittelamerikas unabhängig voneinander kultiviert, was eine reiche Sortenvielfalt hervorbringt. «In Brasilien wächst sie gar so häufig, dass die Schweine damit gemästet werden». Dies schreibt neidvoll ein Chronist in dem Bewusstsein, dass die Ananas in Europa eine Rarität ist und es im Gegensatz zu anderen Früchten, wie der Tomate, der Paprika, dem Mais und der Kartoffel auch 350 Jahre lang bleiben soll. Erst 20 Jahre nach dem Tod von Christoph Kolumbus, im Jahre 1514, gelingt ein Transport nach Spanien. Genauer: An den spanischen Hof von Ferdinand II. von Aragón und Isabella I. von Kastilien.

»Sławny ponad wszelkie frukty«

Obebną nazwę tego wysoko cenionego owocu zawdzięczamy francuskiemu pastrowi Jeanowi de Léry. W 1557 roku wywodzi on dzwoniące brzmiące słowo «ananas» z indiańskiego nana, które oznacza «przepyszny owoc». Mimo że, jak wiadomo, gusta są różne i spierać się o nie trudno, smakosze wczesnych czasów nowożytnych są wyjątkowo zgodni co do walorów ananasa. Kronikarze odnotowują wręcz hymny pochwalne na jego cześć. Aby «najprzepyszniejszy owoc» uhonorować, nie wystarczy pięciu ludzkich zmysłów, pisze pochodzący ze szlacheckiego rodu Gonzalo Fernandes Oviedo, mianowany w 1532 roku oficjalnym historiografem Ameryki. Malarzom brakuje barw, a poetom słów by oddać «istotę ananasa», a żaden inny owoc nie dościga, nawet w przybliżeniu, jego delikatności. Zalety ananasa zostają szybko docenione przez marynarzy. Ten soczysty owoc doskonale magazynuje wodę i dostarcza potrzebnych witamin, a tym samym przeciwdziała skorbutowi. Spożywanie go zaleca się także przy wielu innych dolegliwościach. Niektórym chorym przywraca po prostu «radość życia». Nie bez przyczyny szybko uzyskuje miano «króla owoców».

»Ruhm über alle andre Früchte daselbst«

Den heutigen Namen der hoch geschätzten Frucht verdanken wir dem französischen Pfarrer Jean de Léry. Er leitet 1557 das wohlklingende «Ananas» vom indianischen Wort «Nana» ab, was seltliche Frucht bedeutet. Obwohl sich über Geschmack bekanntlich nicht streiten lässt, sind sich die Gourmets der frühen Neuzeit zu würdigen, würden die fünf Sinne des Menschen nicht ausreichen, schreibt der Edelmann Oviedo, der 1532 zum offiziellen Historiographen Amerikas ernannt wurde. Den Malern würden die Farben für ihre Darstellung fehlen, den Dichtern die Worte und keine andere Frucht wäre nur annähernd so delikat wie die Ananas. Die Vorzüge der Ananas entdecken die Seefahrer bald am eigenen Leib. Die Frucht ist ein hervorragender Wasserspeicher, sie hilft bei Vitaminmangel und damit gegen Skorbut und wird bei einer ganzen Reihe weiterer Krankheiten empfohlen. Bei weniger Kranken brachte sie einfach «die Freude zurück». Nicht umsonst wird sie bald «Königin der Früchte» genannt.

Ananas, [ca.] Handwritten botanical description with Caspar Schwenckel, 1682 bis 1685, Original: Topographische Karte, Berlin, Historisches Museum

Ananas, [ca.] Handwritten botanical description with Caspar Schwenckel, 1682 bis 1685, Original: Topographische Karte, Berlin, Historisches Museum

Ananas, [ca.] Handwritten botanical description with Caspar Schwenckel, 1682 bis 1685, Original: Topographische Karte, Berlin, Historisches Museum

Ananas und West-Indien, [ca.] Handwritten botanical description with Caspar Schwenckel, 1682 bis 1685, Original: Topographische Karte, Berlin, Historisches Museum

1550

1510

1493

1492

PROSTORY PRO STORY

Obsah

- Je vaše téma a sdělení přizpůsobeno potřebám a zájmům vaší cílové skupiny? „**Mluví to k něčemu v nich?**“ Posouvá je to?
- „**Mluví to k něčemu většímu?**“ – k větší pravdě, k naléhavému problému naší doby?
- **Relevance a emociální dopad** vám „koupí“ čas a energii návštěvníků.

(Don Enright)

Bez jasných a srozumitelných cílů panel nemůže splnit svůj účel.
Ptejme se:

- Co se má návštěvník z panelu **dozvědět?**
- Jaký si má **odnést pocit?**
- K čemu ho má **podnítit?**
- Proč by se měl návštěvník chtít dozvědět to, co mu prostřednictvím panelu sdělujeme?

(L. Ptáček)

THE PACIFIC FLYWAY

The west coast is a natural migration route—all the way from the Yukon River Delta to South America.

Birds making that long trek need a good, cheap bed and breakfast, and the Fraser estuary fits the bill, so to speak. Take a look at the lines on the map, and follow a bird's route from north to south.

Imagine yourself as sparrow-sized Western Sandpiper, traveling under your own power (and weighing about 1/5 as much as a hamster!). Think of the dangers you might deal with along the way: storms, predators, cold, hunger. And imagine the importance of finding a safe resting area—one with abundant food and clean water. That's the crucial role that Delta's shorelines play for millions of migratory birds.

Osobní význam a přesažnost

TICHOMOŘSKÁ LETOVÁ DRÁHA

Západní pobřeží je přirozenou migrační cestou – od delty řeky Yukon až do Jižní Ameriky.

Ptáci, kteří podnikají tuto dlouhou pouť, potřebují dobrý, levný Bed & Breakfast, a ústí řeky Fraser tomuto zadání zcela odpovídá. Podívejte se na čáry na mapě a sledujte ptačí cestu ze severu na jih. Představte si sami sebe jako jespáka aljašského velikosti vrabce, který cestuje vlastní silou (a váží asi jako 1/5 křečka!). Myslete na nebezpečí, se která vám cestou hrozí: bouře, predátoři, zima, hlad.

A představte si, jak je důležité najít bezpečnou oblast pro odpočinek s dostatkem jídla a čistou vodou. To je klíčová role, kterou pobřeží Delty hraje pro miliony stěhovavých ptáků.

Fenomén Pacific Flyway

Délka textu

- **Interpretační panely jsou překvapivě omezujícím médiem.**
- **Říct to podstatné v pár slovech, je těžká práce!** Sam Ham doporučuje omezit se na 150 maximálně 200 slov na danou plochu. Don Enright dokonce jen na 100! (Normostrana má cca 230-240 slov).
- Je potřeba hodně zručnosti a disciplíny, aby konečný produkt vypadal bez námahy.
- **Publikum nelže:** řekne vám, jestli je interpretační panel poutavý. Jsou-li texty příliš dlouhé, nedostatečně strukturované, lidé jen projdou kolem nebo po 15 sekundách odejdou.

Délka textu a prostorové omezení

- Pokud využíváte klasický obdélníkový panel zhruba 2 : 3 (např. 60 x 100 cm) budete omezení prostorem.
- Text nemůže být menší než 22 bodů. (8 mm odpovídá 30bodovému písmu)
- Pokud chcete, aby měl panel krásný vizuál, nemůžete na panel napsat 500 slov a to tím spíš, že je třeba často řešit panel v jazykových mutacích!

Continents Break Apart

... and something has to fill the cracks.

Six hundred million years ago, as Rodinia was being torn apart, fractures formed and filled with magma. Today at Western Brook Pond you can see these as dark veins—known as diabase dykes—cutting vertically through the gneiss and granite of the old continent.

Rupture des continents

... les fractures doivent se remplir.

Lors de la rupture de Rodinia il y a 600 millions d'années, des fractures se sont formées et se sont remplies de magma. Aujourd'hui sur le site de l'étang Western Brook, on peut voir des veines de couleur foncée—que l'on appelle des dykes de diabase—couper verticalement le gneiss et le granite de l'ancien continent.

Když ono je všechno tak důležité aneb Kniha na kůlu?

- Jako tvůrci interpretace máme problém svůj text zkrátit. Jsme nadšení ze svého tématu. **Chceme říct všechno.** Chceme ukázat všechny obrázky. **Musíme s tím přestat!**
- **Nechte někoho ohodnotit vaši práci.** Předejte text dobrému editorovi a grafikovi. **Poslouchejte je!** Nechte je pokrátit váš text a vyřadit některé vámi navrhované vizuální prvky. **Nenechte se vlastnit svým obsahem!**

3. Fauna a Flóra

Rastlinstvo: bohaté geologické podložie, členitý reliéf, veľké rozpätie nadmorských výšok podmienili vývoj typických zónálnych a azonálnych rastlinných spoločenstiev, ktoré ďalej podmienili vývoj charakteristických fytoocenóz. Prevládajúcou vegetačnou formáciou sú lesy spoločenstvá, ktoré majú vo väčšine zachovalú prirodzenú štruktúru a 27 % z nich tvoria prírodné spoločenstvá len nepatrné zasiahnuté priľahou ľudskou činnosťou. Na území národného parku a jeho ochranného pásma bolo doteraz zistených viac ako 1100 druhov vyšších rastlín, z ktorých je 22 druhov západokarpatských endemitov, 14 karpatských endemitov, 15 karpatských subendemitov, 1 panónsky subendemit a 4 vlastné endemity Maľej Fatry - alchemilla Sojákova, alchemilla panenská, očianka stopkatá a jarašina Margitainho. Zistených je 169 druhov rastlín zaradených do Červeného zoznamu ohrozených druhov rastlín, z ktorých je 67 kriticky ohrozených a veľmi zraniteľných druhov. Na vápencových skalných stenách môžeme obdivovať ústenné druhy ako peniklec slovenský, klinček včerný, astra alpinska, borec Clusiov. Charakteristickými druhmi nad hornou hranicou lesa sú vrba sieťkovaná, dryádka osemľupienková, prílbica tuhá moravská, mliečivec alpský, stračočička tatranská a iné druhy. Na prechodných rašeliniskách, slatiniskách, vlhkých a podmáčaných lúkach nájdeme bohato zastúpené ohrozené rastlinné spoločenstvá zastúpené druhmi ako napr.: rosička okrúhlistá, rosička anglická, vstavažovec Fuchsov, vstavažovec májový, bradáček vajcovitý, mečík strechovitý, vlhčec močiarny, pôporky a stf. Návštevníci sa môžu pokochať aj krásou a pestrosťou kvetnatých lúk v podhoriskom pásme.

Živočíšstvo: v nadväznosti na rozmanitosť biotopov sú pestré i živočíšne spoločenstvá. Z bezstavovcov môžeme spomenúť najmä ľahko identifikovateľné druhy: jasnica červenooká, sprádača štrmchového a na staré bočiny viazaného fúzača alpského. V Šútovskej doline je možné pozorovať i typických zástupcov horskej fauny, a to zástupcov veľkých ľeliev medveďa hnedého, ryso ostrovída, vlka dravého a lieč ariedka sa vyskytujúcu mačku divú. Z plazov vretenice severnú, užovku hladkú a užovku obojkovú, z vtákov ľabušku vrchovskú. Vnímavým návštevníkom možno neuniknú z pernatých dravcov pozorovanie orla skalného, jastraba lešného, včelára lešného, sokola stáňavého či sokola lastovičiar. Z glaciálnych reliktov (druhy prežívajúce z minulých ľadových období) sa vyskytujú kukvi kaparový, dubník trojpestý, myšička vrchovská, piskor vrchovský. Pôvodné karpatské porasty obýva: tetrov hluchák, jariabok hôry, ďateľ bielochrbý, žlna sivá, ďateľ čierny, machárik bieločký, machárik červenohrdlý a machár sivý. Hniezdi tu i sova dlhochvostá a nala najmenšia sova kukvi vrabčí. Nad hornou hranicou lesa možno pozorovať aj vzácne druhy ako skalniar pestrý či tetrova hofniaka. Za potravou do Šútovského potoka zaletia z blízkeho hniezdiska bočian čierny.

Flora: Rich geological bedrock, broken relief and high range of altitudes determined the development of the typical zonal and azonal plant communities which further determined the development of characteristic phytocenoses. The prevailing vegetation formations are forest communities with mostly well preserved natural structures, with 27 % of them being natural communities only slightly affected by direct human activities. Until now, more than 1100 species of vascular plants were found in the area of the National Park and its buffer zone: 22 species of them are endemits, 14 Carpathian endemits, 15 Carpathian subendemits, and 4 proper endemits of Malá Fatra Mts. - Alchemilla Sojaki, Alchemilla virginea, Euphrasia strupana, and Sorbus margitainiana. 169 plant species listed in the Red Data Book of endangered plant species were found here, and 67 of them are critically endangered and very vulnerable. On limestone rocks, you can admire protected species such as Pulsatilla slavica, Dianthus praecox, alpine aster, and Clusia gentian. Net-leaved willow, white dryas, Aconitum firmum ssp. moravicum, alpine blue-anem-thistle, Delphinium azysepalum and others are characteristic species growing above the upper timber-line. On transition mires, ferns, wet and underflooded meadows, there grow endangered plant communities with species such as round-leaved sundew, English sundew, common spotted-orchid, western marsh orchid, European common tussock, Gladiolus imbricatus, marsh loosewort, cottongrass, etc. The visitors can also admire the beauty and colorfulness of flower meadows in the sub-mountain level.

Fauna: The diversity of biotopes also determined the richness of animal communities. From invertebrates we can mention especially the easily identifiable species such as mountain Apollo, large tiger moth and rosalia longicorn which is bound to old beech forests. In Šútovská valley it is possible to observe also typical members of alpine fauna, thus large carnivores such as brown bear, Eurasian lynx, wolf as well as the rarely occurring wild cat. From reptiles we can mention European viper, smooth snake, grass snake and from birds water pipit. More attentive visitors can spot a golden eagle, goshawk, honey buzzard, peregrine falcon, or Eurasian hobby. From glacial relics (species which survived from ice ages) Tengmalm's owl, three-toed woodpecker, northern birch mouse and alpine shrew live here. The original Carpathian forests are home to capercaillie, hazel grouse, white-backed woodpecker, grey-headed woodpecker, black woodpecker, collared flycatcher, red-breasted flycatcher and spotted flycatcher. Ural owl as well as our the smallest owl, Eurasian pygmy owl, nest here. Above the upper timber-line one can observe rare species such as rock thrush or black grouse. Black storks fly to the Šútovská valley for food from its adjacent breeding places.

www.sutovo.sk

Vzdialenosť k Šútovskému vodopádu je 810 m.
A distance to the Šútovský waterfall is 810 m.

Náučný chodník Šútovská dolina

astra alpinska / alpine aster

chřipák oranžový / orange hawkweed

horca Clusiev / Clusia gentian

mečík strechovitý / Gladiolus imbricatus

vstavažovec Fuchsov / common spotted-orchid

falca zlatohlavá / marrubium

vlk dravý / wolf

medveď hnedý / brown bear

ryso ostrovíd / Eurasian lynx

sokol lastovičiar / Eurasian hobby

tetrov hluchák / capercaillie

tetrov hľaniak / black grouse

Svoje zážitky z turistických chodníkov v Národnom parku si odnáčajte iba vo svojich spomienkach, pamäti fotoaparátov či videokamier!
Please, take your experiences from the national park's hiking trails only in your memories, and photo or video cameras!

Kontakt:

Rajec, Šútovská dolina
Horná ulica 197, 023 01 Rajec
tel: 043 556 23 11
e-mail: sutovo@rajec.sk
www.npp.sk/sutovo

Spoločnosť:

RAJEC
Národný park Šútovská dolina
Horná ulica 197, 023 01 Rajec
tel: 043 556 23 11
e-mail: sutovo@rajec.sk
www.npp.sk/sutovo

UČEBNA V LESE

Tento projekt byl realizován s finančním příspěvkem Středočeského kraje.

Listnáče - Škůdci lesa - Jehličnany - Lesní patra - Zvířata v lese

V kačinském parku a oboře dominují co do množství listnaté stromy. Rostou jich zde však pouze necelé dvě desítky druhů. V následujícím textu se seznámíte s nejzajímavějšími druhy.

Podzimní listy javoru babyka

Nejmenší z domácích javorů - babyku - nejlépe určíte podle malých listů prokrojených stejně jako u mléče, ale všechny špičky listů jsou zakulacené.

Listky Nahovětvoce

Větve nahovětvoce vypadají opravdu jako nábě, chybí na nich totiž obrůst drobných větviček a obrovské lichozpeřené listy vyrůstají i ze silných větví.

Ákát za knihovnou

Za knihovnou roste obrovský akát. Nádherné bílé květy a vosk a med, který z něho vyrobí včely, patří k nejvyšší kvalitě.

Trn dřezovce

Dřezovec trojtrnný poznáte podle trojitě vyrůstajících na větvích i přímo na kmeni.

Listy javoru javorolistého

V oboře rostou i platan javorolistý. Iste to obrovské stromy s listy podobnými javoru a s těmi krásou odlapují se v mládí.

 Obkresli obrysy na papír a najdi listy v parku

Activity area with wooden trays containing leaf cutouts and a wooden box with papers for drawing.

Od obsahu k formě

- Má panel **chytlavý název** působivě sdělující téma?
- Rozdělili jste velké bloky textu na kousky se zajímavými **podnadpisy**? Lidi totiž nečtou panely jako knihu, nýbrž prohlížejí je („skenují“) a potřebují tak **v textu záchytné body**.
- Je sdělení vizuálně atraktivní?
 - **Dobrý obrázek je lepší než podrobný text.**
 - Ilustrace jsou užitečné např. pro znázornění věcí, které nejsou vidět.

1 AREÁL ŽIREČ

Na místě dnešního zámku stávala renesanční tvrz z roku 1561, která údajně sloužila jako dvůr pražských biskupů. V polovině 17. století byla předána jezuitům, kteří zde začali budovat svou rezidenci. Dnes je tu jediné lůžkové zařízení pro pacienty vážně nemocné roztroušenou sklerózou. Zchátralý objekt prošel rozsáhlými rekonstrukcemi a podařilo se zachovat původní barokní architekturu. Navštívit tu můžete Cyklomuzeum, bylinkovou zahradu nebo příjemnou kavárnu.

Věděli jste, že...

... městyse Žireč udělil císař Leopold I. roku 1698 právo městské a znak? Na ozdobném modrém štítu znaku je stříbrná hradba prolomená branou. Po obou stranách brány jsou andělé držící vavřínový věnec. Za branou je věž s okny, cimbuřím a cihlovou střešinou. Nad věží se vznášejí tři šesticípé zlaté hvězdy.

Máte na dosah...

... unikátní barokní zvonkohru v kostele sv. Anny. Zdejší barokní zvonový klavír poslouchal ve své době sám hrabě Špork. Poslechněte si i vy nástroj, který jinde na světě nenajdete. Žirečtí jezuité zvonkohru zakoupili z pozůstalosti hraběte Františka Antonína Šporka.

Od obsahu k formě

- Plyne sdělení **logicky a snadno bez expertní terminologie** a zkratek?
- Je možno mluvit osobně, přátelsky v činném, nikoliv trpném rodě.
- Je možné oslovit čtenáře, klást otázky, nechat lidi přemýšlet.
- Otázka po kvalitě interpretace může mít i tuto podobu: **Kdo tu nejvíc namáhá mozek?** (Nechal autor sdělení něco k objevování čtenáři a divákovi a nasměroval ho k tomu?)

Úkol:

Chtěli byste les spíše „čistý“ bez větví a mlází? Přemýšlejte, pro koho by to bylo dobré a pro koho ne.

KDO CHODÍ POD VODOU?

S lunce se vyhouplo na oblohu a pomalu rozpouštělo ranní mlhy. Kulíšek letěl kolem potoka, když vtom dole uviděl nenápadného ptáka, trochu menšího než kos. Právě vylezl z vody, seděl na kameni a trochu se pohupoval. Kulíšek přistál na větev nízko nad hladinou.

Ahoj. Co tam pod vodou děláš?

My skorci pod vodou chodíme a hledáme něco k jídlu. Různá malá vodní zvířata, larvy a tak.

Slyšel jsem, že jsou ptáci, kteří se ve vodě potápí, ale že by pod vodou ptáci chodili, to ne. Jak se dole udržíš?

Normálně. Musím se nohama dobře držet kamenů, aby mě nestrhl proud. Ale umím i plavat. To jsem se naučil dřív než létání.

A pověz mi, co je pro tebe důležité?

Ale to už skorec neslyšel, protože se znovu vrhl do chladné, rychle tekoucí vody. Vám to ale poví, jen co se vynoří. Otočte panel.

Us ouzels, we need clean and a little untidy streams, otherwise we would not find anything to eat in them. But fortunately people begin to keep that in mind a little more.

! Podívejte se dolů, jaké další zajímavé obyvatelé můžete v okolí horských potoků potkat. !

Kulíšková stezka

Stezka zacílená zejména na rodiče s dětmi ve věku asi 5 – 10 let je velmi příjemným příkladem jak lze pobavit i poučit (a ne poučovat varietním vystoupením). Forma rozhovoru kulíška s dalšími zvířaty zajistila dostatečnou přístupnost informací a ilustrace Ludvíka Kunce zajistily to, že jsem byl zvědavý na každé další zastavení. (dobrainterpretace.cz)

Design

- Grafické řešení lze volit podle cílové skupiny (rodiny, senioři, školní mládež....)
- Krásný snímek (obrázek) pomáhá vyprávět příběh.
- „**Ví moje oko, kam jít?**“ Pokud dlouho hledá nějaký vstupní bod, kde začít číst, nemá trpělivost setrvat.
- Poutavý vizuál **nastolí náladu, rozproudí příběh a nasměruje** mě k jednoduché hierarchii názvů a titulků. **Podporuje v četbě a setrvání.**

1) VYDEJTE SE S MNICHEM FORTUNÁTEM A HAJNÝM VIKTOREM DO HÁJE

Arcibiskupské lesy
a statky Olomouc

Milí návštěvníci, vítáme vás v lese Arcibiskupských lesů a statků Olomouc s.r.o., kde jsme vybudovali naučnou stezku velehradským Hájem. Můžete si ji projít společně s mnichem Fortunátem a lesníkem Viktorem. Okružní trasa není fyzicky náročná. Má délku 1,4 km a je na ní šest zastavení a jedno posezení. Informace vytiskněte na panelch Joou doplněny povídkám Fortunáta a Viktora, které si můžete spustit po načtení QR kódů. Pěknou procházku přeji zhotovitel stezky Arcibiskupské lesy a statky a partneři.

Podle pověsti žil ve velehradském klášteře mnich Fortunát. Tak dlouho si lámal hlavu nad slovy z Bible, že tise let je v Bohu jako jeden den, až se mu rozhodl Bůh prozradit tajemství vířnosti. Jednoho dne jej z kláštera vyhlákal zpívá ptáček z nedalekého Háje. Zde Fortunát usel, zaposluhal se do něj a usnul. Připadlo mu, že se jen krátce zasnul. Při tom krásném nebeském zpěvu nepotřeboval jít ani pít. Ve skutečnosti uplynulo několik set let. Probudil se a neovřil svým očím. Naštěstí se jej ujel velehradský lesník Viktor, se kterým se Fortunát vydal na procházku do lesa. Můžete je doprovodit.

Poslechněte si, jak došlo k setkání hajného Viktora s mnichem Fortunátem a co bylo dál.

„Pane, nepotřebujete pomoc?“

„U svatě Rozálie!
Co, co to...?“

Zajímavost:

Dlážděná cesta, kterou budete stoupat, pochází již ze středověku. Zpevnění cesty zde bylo nezbytné z důvodu zachování celoroční sjízdnosti ve svažitém terénu. Používání cesty po několik staletí vedlo k jejímu zahloubení do podoby úvozu. Kam vedla? Uvidíte...

Úkol:

První slovo v řeholi (knize pravidel mnišského života) je výzva: Naslouchej! Setrvejte mltnu v úplném tichu a zaposlouchte se, čím toto místo žije!

Nadmořská výška
od 200 do 250 m.n.m.

Geologické podloží:
pisky, štěrky, jíly

Půdní typ:
luviscem oglečená

zhotovitel: Arcibiskupské lesy a statky s.r.o.

rok zbudování: 2024

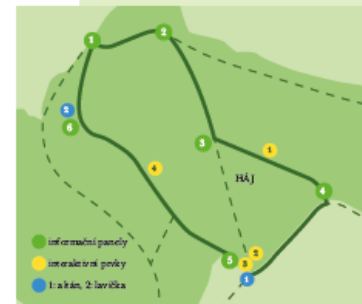
texty a koncepce: Petr Hudec

spolupráce: Viktor Kollanda,
Lenka Vajřová, Hana Poková,
Ladislav Práček, Aleš Mergental

audio nahrávky: Igor Dostálek
(mnich Fortunát), Jáchym Šima
(lesník Viktor)

grafické zpracování:
Růžollet chrochtík z. r. o.

autoři a zdroje snímků:
ŘKF Velehrad, MŽA Brno,
Petr Hudec, Richard Klofáč,
Aleš Létal, Zdeněk Sehenk

https://alsol.cz/download/stezka-velehrad/01_Stezka_VELEHRAD.mp3

2) NĚCO Z HISTORIE VELEHRADSKÉHO POLESÍ

Dříve lidé les nepěstovali. Po vykácení stromů spoléhali na to, že se sám obnoví ze semen nebo že znovu obráží pařezy. To přineslo úbytek lesů i jejich nízkou kvalitou. V 19. století začali s řízeným pěstováním lesů arcibiskupští lesníci.

Již ve 13. století přišli do velehradského údolí cisteroláctí mniši. Tehdy zde převažoval les. Mniši začali s jeho kácením. Po vykácení stromů čekali, že se samy obnoví ze semen v půdě a nebo z pařezových výmladků. Čerstvé pařezy některých stromů jsou totiž schopny rychle obrážit, takže se za pár let může kácet znovu. Tak se původní prastaré porosty zejména v blízkosti lidských sídel změnilly na stále obnovované pařeziny, které se kácely už po 11 až 13 letech. Naproti tomu vysoký bukový porost se udržel ve vyšších, obtížněji přístupných částech Ohřibů.

Klášteřu nejbližším lesem byl Háň, záměrně ponechaný jako stálý a snadno dostupný zdroj dříví. Informuje nás o tom Již jeho pojmenování (viz sloveso háňit). Rostly zde převážně duby a habry.

Velkou reformu v pěstování lesa zahájila císařovna Marie Terezie: nízký (výmladkový) les byl postupně převáděn na vysoký (vysokokmenný) les, protože v něm byl nedostatek zejména stavebního dříví. To už bylo na spadnutí zrušení velehradského kláštera, které provedl císařovna syn Josef II. v roce 1784. Dobře hospodáře získal les v arcibiskupských lesnících, kteří v 19. století začali les řízeně pěstovat (tedy nejen těžit, ale i vyasazovat).

Dřvohabrod pařezina v Novém lese

Bukový vysoký les v Ohřibech

Pařez výmladky

Zajímavost:

Císařovna Marie Terezie zakázala rovněž velmi rozšířené pasení dobytka v lesích. Domácí zvířata totiž okusovala výhonky semenáčků stromů a bránila tak obnově lesa podobně jako dnes přemnožená zvěř.

Úkol:

Chtěli byste les spíše „čistý“ bez větví a mláží? Přemýšlejte, pro koho by to bylo dobré a pro koho ne.

Pohled na Velehrad v první polovině 19. století od kněze rybníka. Flevo tvoří odrazu kláštera Háj. Značně odlišná veselky Ohřibů v pozadí nájím dleto, fantazie ve dne. Zastřelil krajina na polásku procesu řízeního pěstování lesa.

Kalenderní mince z poloviny 20. století portrétují Jiřidůvův mláď, káje obnovou zastavení.

Jeden dospělý vzrostlý strom vyčerpá z půdy až 200 litrů vody za jeden den.

https://alsol.cz/download/stezka-velehrad/02_Steзка_VELEHRAD.mp3

Umístění

- Je panel umístěný tak, že u něj je reálné minutu či dvě stát? (slunce, komáři, rušná silnice, bahno či louže kolem...)
- Umístěte panel poblíž krásné vyhlídky, pramene, posezení a klidně může mít 400 slov...
- Jste-li nuceni dát panel na nevhodné místo (provozu, terén, klima) buďte realističtí: máte jen pár sekund času...
- Panel by neměl umístěním a svojí podobou hyzdit místo, jehož interpretaci se věnuje.

Přemýšleje, zkuste to znovu!

- Vyzkoušejte to: Podívejte se, kolik lidí se zastaví u naučného panelu a jak dlouhou dobu stráví jeho čtením.
- Použijte to, co se naučíte, k úpravě délky, stylu a designu svých interpretačních médií. Možná najdete způsob, jak zvýšit pozornost publika.

Zdroje:

DON ENRIGHT

Small Clues in a Big Story

Portfolio ▾ Subjects ▾ About Contact Me 🔍 ☰

Trilobites are long extinct, but were common in the Iapetus Ocean. Different species lived in different parts of the ocean, just like the modern world, where different lobster species are found in different parts of the Atlantic.

In Newfoundland, the trilobite fossils found in the east coast rocks are not the same ones found in Gros Morne.

Interpretive signs: how long is too long?

by Don Enright / in Interpretive Media / on February 28, 2024

donenright.com

Ladislav Ptáček, Tomáš Růžička: *Jak předkládat svět*

dobrainterpretace.cz

